

POSUDEK

oponentky na diplomovou práci

Jméno a příjmení: Bc. Michaela Blažková

Téma práce: Komunitní kruh a jeho přínos pro rozvíjení vztahů mezi žáky

Autorka, Bc. Michaela Blažková, se ve své diplomové práci zaměřuje na problematiku komunitního kruhu a na práci učitelů s touto metodou na prvním stupni ZŠ, a to v souvislosti s vrstevnickými vztahy mezi žáky. Zvláštní pozornost věnuje situaci vyčleňovaných žáků, resp. žáků na okraji kolektivu, a možnostem sledované pedagogické metody z hlediska jejich začleňování (jak z pozice těchto dětí, tak i z perspektivy spolužáků a pedagoga). Zvolené téma je jednoznačně přínosné a jeho spojení s problematikou vyčleňování lze považovat za originální a málo probádané.

Diplomová práce je členěna na teoretickou a praktickou část. Teoretická část sestává ze dvou hlavních kapitol, v nichž se autorka postupně zaměřuje na popis metody komunitního kruhu, včetně jeho typologie, a na základní pedagogické principy jeho využívání. Druhá kapitola zahrnuje výklad fenoménu agrese a agresivity (jejich diferenciaci a funkce), poté pojmu šikana a vyčleňování, a následně se zabývá klimatem školní třídy.

Teoretická část předložené práce je strukturována adekvátním způsobem. Autorka čerpá z imponujícího množství české i zahraniční odborné literatury, z monografií i z časopiseckých statí. Text je psán čtivě, kultivovaně a má vynikající jazykovou úroveň. Pozitivně hodnotím, že autorka při tvorbě této části částečně čerpá i z vlastních učitelských zkušeností. Poznatky a nálezy jednotlivých autorů správně cituje a navzájem je konfrontuje – postupuje tedy tvořivě a předložená práce má jednoznačně autorský charakter. Text práce je nadstandardní i z hlediska rozsahu.

Po stránce obsahové i z hlediska rozsahu je těžištěm diplomové práce její praktická část. Autorka stanovila jeden hlavní, resp. tři dílčí výzkumné cíle a následně z nich konkretizovala čtyři výzkumní otázky. Pomocí hloubkových polostrukturovaných rozhovorů oslovila 6 učitelek z 1. stupně, působících na třech ZŠ. Data byla po přepisu podrobena tematické analýze, otevřenému kódování a interpretací technikou „vyložení karet“. Autorka v textu dokládá popis této procedury spolu s ukázkami vzniku kódů.

Je na místě ocenit celkovou práci s výzkumnými daty a etické hledisko výzkumu, v němž autorka poskytla přepisy rozhovorů osloveným učitelkám s možností dodatečné autorizace. Je také zřejmé, že získala opravdu hloubkové a velmi detailní rozhovory, které byly koncipovány tak, aby co nejpřesněji podchytily všechny relevantní aspekty sledovaných témat. Autorka provedla zevrubnou analýzu dat, která podrobně a s vysokou autorskou invencí a precizností interpretuje.

Velmi oceňuji zařazení kap. 6.6 – Návrh na vytvoření komunitního kruhu, která syntetizuje výzkumné nálezy z hlediska jejich osvědčení v rámci práce se školní třídou. V této kapitole se zároveň odráží komplexní pohled na zkoumanou problematiku díky získaným datům i autorčiny vlastní pedagogické zkušenosti.

Výsledky výzkumného šetření autorka shrnuje v 7. kapitole, dále pak v následující diskusní části (kap. 8). Obě tyto části nejsou strukturované v souladu s formulovanými výzkumnými otázkami, nicméně na ně odpovídají v určitém volnějším formátu, a to dostačujícím způsobem. V diskusi jsou zároveň porovnány získané poznatky z již publikovanými informacemi. Oceňuji

i upozornění na určité limity využití metody komunitního kruhu z hlediska začlenění exkludovaných žáků, tj. autorčin realistický pohled v rámci sledované oblasti.

K textu teoretické části uvádím několik nejasností, které mohou být námětem k diskusi v rámci obhajoby: Na straně 12 autorka uvádí, že naslouchání je činností, kterou ovládá již dítě v prenatálním období. Jak podle autorky proces naslouchání u nenarozeného fetu probíhá? (Autorka přitom poukazuje na rozdíl mezi slyšením a nasloucháním o stránku dále, s odkazem na publikaci Hájkové (2008), což se teoreticky může jevit v rozporu s výše uvedeným.)

Na s. 13 není jasné pravidlo hovořit s žáky pomocí 1. pádu jednotného či množného čísla (vzhledem k tomu, že všechny věty s podmínkou zahrnují 1. pád). Měla autorka na mysli 1. osobu u slovesa, resp. přísudku?

Na s. 20 autorka uvádí, že součástí agrese (šikany) je její opakovanost. To však platí pouze o šikaně, která je zvláštním druhem (podmnožinou) agrese. Agrese jakožto chování může být i jednorázová.

Z hlediska praktické části se jeví jako určité dilema informace v kapitole týkající se podpory vyčleňovaného spolužáka kolektivem v komunitním kruhu. Pokud ve třídě existuje explicitní podpora vyčleňovaného spolužáka, není jeho situace tolik riziková. Autorka však v této části uvádí především poznatky týkající se dětí plachých a vyhýbavých, kterým spolužáci díky komunitnímu kruhu pomáhají otevřít se a komunikovat před ostatními. Plaché a vyhýbavé děti jsou však potenciálně jen jednou z podskupin vyčleňovaných dětí. Z výzkumu není příliš zřejmé, jak (či zda) podle oslovených učitelek funguje pomocí komunitního kruhu začleňování ostatních dětí nacházejících se na okraji vrstevnické skupiny (přičemž u dětí agresivních a negativistických se na základě předložených nálezů komunitní kruh jeví jako spíše opačně působící prvek).

Závěr a hodnocení: Autorka prokázala vynikající orientaci ve zvolené problematice i dobrou schopnost práce s odbornou literaturou. Výzkumná část je zpracována velmi kvalitně a zevrubně, dá se říci, že z nálezů bylo vytěženo maximum relevantních informací. Vzhledem k výše uvedenému navrhuji hodnocení předložené diplomové práce stupněm „výborně“.

Doc. Pavlína Janošová, Ph.D.

V Praze dne 14. 8. 2022